

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์

๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชนในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชนในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่เป็นนักเรียนโรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๑๕๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๐๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามตามสาระสำคัญของแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ ที่กำหนดไว้ (Data Grouping) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ผลของการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๓ มีอายุ ๑๔ มีจำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๒ ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีจำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ มีสถานะทางครอบครัวอยู่กับพ่อแม่ มีจำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗ ร่วมกิจกรรม ๕-๑๐ ครั้ง มีจำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๗ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๒๗$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๕ ข้อ

๒. ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๒๑$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓. ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธา นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๗$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔. ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๘$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะทางครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรม สามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีสถานะทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ นักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๕ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

๑. ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมที่ถูกต้องอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๖๒ คน รองลงมาคือ ขาดการเสียสละและการให้อภัยซึ่งกันและกันอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๕๔ คน ขาดความเป็นระเบียบและขาดความรับผิดชอบอยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๔๖ คน และขาดความเคารพพ่อแม่และครูบาอาจารย์อยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๓๒ คน

๒. ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความรู้ความเข้าใจในการคบหาเพศตรงข้ามอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๕๗ คน รองลงมาคือขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชอบว่าคนอื่นอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๕๔ คน ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรมอยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๕๐ คน และขาดการรู้จักใช้สติควบคุมอารมณ์ตนเองอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๔๕ คน

๓. ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของพระพุทธรูปอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๕๒ คน รองลงมาคือ ขาดความรู้เกี่ยวกับความหมายของพระอริยสงฆ์อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๔๕ คน และขาดความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าเนืองนาบุญอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๒๓ คน

๔. ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๕๑ คนรองลงมาคือ ขาดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๔๕ คน และขาดความสนใจเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมแบบเก่าอยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๓๗ คน

๕.๑.๖ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

๑. ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมความกตัญญู กตเวทิต์หรือจัดกิจกรรมที่สนับสนุนอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๗๑ คน รองลงมาคือ ควรปลูกฝังความรักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๖๗ คน การการเสียดสการรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกันอยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๖๓ คน และควรส่งเสริมให้เป็นคนมีระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๔๕ คน

๒. ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรส่งเสริมให้เป็นคนมีสติรู้จักการใช้ปัญญาแก้ไขปัญหายุ่งอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๖๖ คน รองลงมาคือ ควรมีการส่งเสริมเรื่องศีล ๕ แก่เด็กนักเรียนอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๖๓ คน ควรสอนเรื่องโทษของการประพฤติผิดในกามอยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๖๒ คน และควรสอนเรื่องการมีเมตตากรุณาต่อคนอื่นอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๖๐ คน

๓. ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธา พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรคัดเลือกพระที่มีความประพฤติดีและมีความรู้ความสามารถทำหน้าที่สอนอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๕๙ รูป รองลงมาคือ ควรมีการอบรมพระที่ทำหน้าที่สอนอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๕๔ คน ควรดำเนินการสอนประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้าอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๕๓ คน

๔. ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม พบว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๖๑ คนรองลงมาคือ ควรมีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมแก่นักเรียนอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๕๕ คน และควรร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการจัดงานเกี่ยวกับการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๔๕ คน

๕.๑.๗ แนวทางในการพัฒนาบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องว่า ศาสนานั้นสนับสนุนในเรื่องรักชาติ วัดเป็นผู้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนในด้านกตัญญูกตเวทิต์ วัดสมควรที่จะดำเนินการและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับค่านิยมในแต่ละด้านให้กับเยาวชนให้รับรู้โดยการแสดงธรรมควรที่จะเสริมเรื่องของการสร้างค่านิยมของชาวไทยให้ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน คือเพิ่มเติมเนื้อหาของการเทศน์ในด้านการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๒. ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมว่า ศีลธรรมจริยธรรมนั้นต้องเริ่มมาจากทางวัด คือตัวพระองค์ จะต้องมศีลธรรมจริยธรรมอันดีงามก่อน ก่อนที่จะไปอบรมสั่งสอนให้กับเยาวชน ในเมื่อพระมศีลธรรมจริยธรรมที่ดงามแล้วเยาวชนได้เห็นในข้อวัตรปฏิบัติเยาวชนก็จะค่อยตาม ก็จะทำให้การถ่ายทอดเรื่องศีลธรรมจริยธรรมได้ง่ายขึ้น

๓. ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธา ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธาว่า เยาวชนส่วนมากจะมีความเลื่อมใสศรัทธาตามผู้ปกครอง ฉะนั้นทางวัดสมควรที่จะส่งพระเข้ามาอบรมสั่งสอนที่โรงเรียนให้เน้นเรื่องคำสั่งสอนของพุทธเจ้าให้มาก ขณะที่พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา เมื่อญาติโยมหรือเยาวชนมองเห็นก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเอง

๔. ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมว่า วัดสมควรที่จะจัดการส่งเสริมกิจกรรมให้กับเยาวชนให้มาก และบ่อยขึ้นทำให้เยาวชนได้เข้าถึงและเห็นรูปแบบของประเพณีวัฒนธรรมได้ชัดเจนขึ้น ปัจจุบันทางวัดก็ได้จัดกิจกรรมอยู่แล้วแต่ขอให้เพิ่มประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาบ้างเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่มีอยู่และวัดและพระสงฆ์ควรที่จะแสวงหาความรู้ในด้านนี้ให้มากจะได้เป็นแนวทางในการศึกษาและเรียนรู้ของเยาวชน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามขอบเขตการวิจัยทั้ง ๔ ด้าน สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ด้านการสร้างค่านิยมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามคำสอน ในการไม่เบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๓ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมที่ถูกต้อง ขาดการเสียสละและการให้อภัยซึ่งกันและกัน ขาดความเป็นระเบียบและความรับผิดชอบ และขาดความเคารพพ่อแม่และครูบาอาจารย์อยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๓๒ คน ข้อเสนอแนะ ควรปลูกฝังความกตัญญูทวดเทวีหรือจัดกิจกรรมที่สนับสนุน ควรปลูกฝังการการเสียสละการรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน และควรปลูกฝังให้เป็นคนมีระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน **ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิณสัทกิจจาทร (เทิดทูน เชื้อเงินเดือน) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีลอยกระทง”** ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าของประเพณีลอยกระทงที่ประชาชนได้สืบทอดปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันล้วนมีความเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา คือมีธรรมเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้รู้จักสามัคคีปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม พละ ๕ และสังคหวัตถุ ๔ จะเห็นว่าเมื่อได้ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้งหมดนี้แล้วเท่ากับว่าพลเมือง

ของชาติเกิดจิตสำนึกมีความกตัญญูทวาทิ มีความห่วงแหนขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น ชุมชน ครอบครัว และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมในระดับโลกด้วยคุณค่าของประเพณีลอยกระทงที่มีต่อสังคมไทย จากการศึกษาวิเคราะห์จุดหมายสำคัญอยู่ที่การบูชาพระคุณของพระพุทธเจ้าที่เกิดจากมโนสำนึกของผู้คนในสังคมไทยในฐานะที่เป็นชาวพุทธต้องกตัญญูทวาทิ ดังนี้

๑. กตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ บิดา มารดา อาจารย์ บิดามารดา^๑

๒. กตัญญูต่อสัตว์ ได้แก่ สัตว์ที่มีคุณต่อเรา ช่วยทำงานให้เรา

๓. กตัญญูต่อสิ่งของ ได้แก่ สิ่งของทุกอย่างที่มีคุณต่อเรา

โดยคุณค่าความกตัญญูทั้งสามอย่างจัดอยู่ในบูชา ๒ มีอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา มีเบญจศีลเป็นกรอบสำหรับปฏิบัติเพื่อสร้างสามัคคี สมัยครุสमान และรักใคร่ปรองดองกันของคนในชาติ

๒. ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่า ทุกรายการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูง สุดคือ วัดส่งเสริมให้มีความเป็นระเบียบวินัย โดยปฏิบัติตามระเบียบสถานศึกษาโดยไม่มาสาย มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ ผลการเปรียบเทียบนักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะทางครอบครัว ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผลการเปรียบเทียบของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์มโนธรรม (ธงทิพย์ ปภสฺสโร) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า ด้านอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการสัมภาษณ์ พบว่าพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยนำวัฒนธรรมไทยทรงดำนั้นมาประยุกต์ให้เข้ากับพระพุทธศาสนา และนำมาเผยแพร่แก่สังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งพระสงฆ์นั้นนำวัฒนธรรมที่มีอยู่กับชนไทยทรงดำแต่ดั้งเดิมนำมาใช้เข้ากับยุคปัจจุบันได้ดีมาก ทั้งนี้ถือเป็นการอนุรักษ์ให้สืบทอดไปแก่ชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยทรงดำตลอดไป^๒

^๑พระครูพิสนธิ์กิจจานทร (เทิดทูน เชื้อเงินเดือน), “ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีลอยกระทง” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๘-๑๓๒.

^๒พระครูประภัสร์มโนธรรม (ธงทิพย์ ปภสฺสโร), “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๓. ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการสร้างความเลื่อมใสศรัทธา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีความความคิดเห็นสูงสุดคือส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกับการปฏิบัติตามมารยาทอันดีงามในการเข้าสังคม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ รองลงมาคือ ส่งเสริมในเรื่องกิริยามารยาทในการยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีความเรียบร้อยอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๑ และที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้เรียนรู้ถึงความประพฤติในการแสดงความเคารพด้วยการไหว้ทุกครั้งในการพบปะทักทายกับผู้ที่มีความอาวุโสกว่าตน มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะทางครอบครัว ต่อบทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก)** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี โดยภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการมีวินัยนักเรียน มีการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการทำความเคารพครู ยอมรับความคิดเห็นคนอื่น มาโรงเรียนตรงเวลาและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนยอมรับผิดกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ทำความสุจริตที่นำตนเองต่อเพื่อนผู้ปกครองทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านความเมตตานักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนจัดกิจกรรมโรงเรียนเสมอ ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานหลังกลับจากโรงเรียนไป ให้อาหารสัตว์เลี้ยงเสมอ ไปทำบุญตักบาตรประจำด้านความประหยัด นักเรียนพอใจการกับเงินที่บิดามารดาให้ใช้จ่ายแต่ละครั้ง ปิดไฟฟ้า น้ำทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ มีการออมเงินที่เหลืออย่างระมัดระวัง ผลการศึกษาข้อมูลความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมทั้ง ๕ โรงเรียน เปรียบเทียบตามจำแนกเพศ อายุ ชั้นเรียน และผลการศึกษา (เกรดเฉลี่ย) ทั้ง ๔ ด้านได้แก่ ด้านการมีวินัยนักเรียน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา ด้านความประหยัด พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^๓

๔. ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความความคิดเห็นสูงสุดคือ วัดส่งเสริมให้เยาวชนเห็นว่า เมื่อเรารักษาประเพณีวัฒนธรรมไว้ได้ เราจะมีชีวิตดำเนินชีวิตไปในทางที่ดี ถูกต้อง และมีความสุข มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ขาดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และขาดความสนใจเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์

^๓พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก), “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ประเพณีวัฒนธรรมแก่นักเรียน และควรร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการจัดงานเกี่ยวกับการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอยู่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางเพชรรินทร์ คลังตระกูล ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการอนุรักษ์และเผยแผ่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตระการพืชผล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า^๔

๑. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแผ่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแผ่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพต่างกันโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และเผยแผ่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผลพอจะสรุปแนวความคิดได้ ดังนี้

๓.๑ ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าครอบครัว ผู้เป็นข้าราชการ ผู้มีความรู้ในชุมชน พระภิกษุสงฆ์ ชาวบ้าน แนะนำ ให้ความรู้ และเป็นพี่ที่ปรึกษาที่ดีกับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดีในการทำบุญกฐิน

๓.๒ ด้านปัจจัยให้การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมปัจจัยในการทำบุญตามประเพณีนิยมและประเพณีการทำบุญพิเศษ

๓.๓ ด้านการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ให้ชุมชนรับทราบข้อมูลสม่ำเสมอ ควรแนะนำเยาวชนในการร่วมทำบุญทุกครั้งเพื่อเยาวชนจะได้สืบทอดต่อกันไปยิ่งลูกหลาน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดที่มีต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีข้อเสนอแนะที่มาจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนวัดและพระสงฆ์ให้มีบทบาทในการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน

๒) หน่วยงานราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดอบรมถวายความรู้ให้แก่พระสงฆ์เกี่ยวกับการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมแก่เยาวชน เพื่อให้พระสงฆ์มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่อย่างถูกต้อง

๓) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประเพณีวัฒนธรรม ควรที่จะจัดสรรงบประมาณเพื่อที่จะใช้ดำเนินการในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมให้มากขึ้น

^๔นางเพชรรินทร์ คลังตระกูล, “ศึกษาการอนุรักษ์และเผยแผ่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตระการพืชผล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๔) คณะสงฆ์ควรจัดทำสื่อ ป้าย หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประเพณี และวัฒนธรรม ออกเผยแพร่สู่พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะเยาวชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) หน่วยงานราชการ ควรประสานงานกับทางชุมชน วัด โรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒) รัฐบาล ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และหน่วยงานราชการควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม

๓) ควรติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับเร่งดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๔) ศึกษาวิธีการในการผลิตสื่อเกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ให้ประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนเห็นความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรม มากยิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเปลี่ยนกลุ่มประชากรในการทำวิจัยเป็นกลุ่มประชากรในโรงเรียนอื่น เพื่อให้เกิดความหลากหลายในข้อมูล

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม ในด้านต่างๆให้ครอบคลุม

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัญหาเชิงลึกด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำ ไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง

๔) ในการวิจัยครั้งต่อไป ได้หัวข้อในการวิจัย เรื่องการส่งเสริมให้มีการสืบสานประเพณีของท้องถิ่น เพราะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ในด้านการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง